

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 28/2002 vp

Hallituksen esitys laiksi turvallisuuden edistämistä yleisillä paikoilla koskevien säännösten uudistamiseksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 19 päivänä maaliskuuta 2002 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi turvallisuuden edistämistä yleisillä paikoilla koskevien säännösten uudistamiseksi (HE 20/2002 vp).

Lakialoite

Valiokunta on käsitellyt hallituksen esityksen yhteydessä seuraavan aloitteen:

— Valiokuntaan 12 päivänä joulukuuta 2002 lähetetty lakialoite (LA 164/2002 vp — Petri Salo /kok ym.) järjestyslaiksi.

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta ja lakivaliokunta ovat antaneet asiaa lausunnot (PeVL 20/2002 vp, LaVL 22/2002 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- poliisijohtaja Jorma Toivanen, poliisiylitarkastaja Pertti Luntiala, (myös LA 164/2002 vp) ja rajavartiolaitoksen osastopäällikkö Tomi Vuori, sisäasiainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Tuula Majuri, oikeusministeriö, (myös LA 164/2002 vp)
- eläinlääkintöneuvos Pirkko Skutnabb, maa- ja metsätalousministeriö

- ylitarkastaja Anna-Liisa Tarvainen, liikenne- ja viestintäministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Tuomo Knuuti, kauppa- ja teollisuusministeriö
- hallitusneuvos Kari Paaso, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitusneuvos Helena Korhonen, ympäristöministeriö
- oikeusneuvos Kari Kitunen, korkein oikeus
- esittelijäneuvos Marina Äimä, korkein hallinto-oikeus
- valtiosyyttäjä Päivi Hirvelä, Valtakunnansyyttäjänvirasto
- pääsihteeri Hannu Takala, Rikoksenteorjunta-neuvosto
- kehityspäällikkö Heikki Alho, Poliisin tekniikkakeskus
- erikoistutkija Christoffer Tigerstedt, Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus
- ylikomisario Pekka Höök, (vain LA 164/2002 vp) ja ylikomisario Teuvo Saikkonen, Helsingin kihlakunnan poliisilaitos
- apulaispoliisipäällikkö Kari Puolitaival, Turun kihlakunnan poliisilaitos
- ylikomisario Matti Sippola, Tampereen kihlakunnan poliisilaitos
- ylikonstaapeli Ismo Mäntylä, Paimion kihlakunnan poliisilaitos
- poliisipäällikkö Mikko Kannaste, Savonlinnan kihlakunnan poliisilaitos
- johtava lakimies Alf Henriksson, Suomen Kuntaliitto

- hallintojohtaja Matti Hilli, Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta YTV
 - kaupunginsihteeri Ari Rautanen, Helsingin kaupunki
 - hallintojohtaja Yrjö Judström, Helsingin kaupungin liikennelaitos HKL
 - kaupunginlakimies Jouko Aarnio, Tampereen kaupunki
 - kaupunginlakimies Juhani Lehtonen, Turun kaupunki
 - lakimies Jukka Peltonen, VR-Yhtymä Oy
 - puheenjohtaja Pehr-Erik Nyman, Asehistorian Liitto ry
 - hallituksen jäsen Ari Uutinen, Finnsecurity ry ja Suomen Vartioliikkeitten Liitto ry
 - puheenjohtaja Hannele Luukkainen, Helsingin Eläinsuojeluyhdistys ry
 - turvallisuusvaliokunnan puheenjohtaja Harri Uusitalo, Kaupan Keskusliitto ry, edustaen myös Urheilu- ja vapaa-aikatukuliikkeet ry:tä
 - puheenjohtaja Rauno Kohonen, Hevosmetsuriyhdistys ry
 - hallituksen jäsen, käräjäoikeustuomari Mikko Saleva, Käräjäoikeustuomarit ry
 - toimitusjohtaja Ritva Hanski-Pitkäkoski, Mainostajien Liitto ry
 - lakimies Pekka Aalto, Linja-autoliitto ry edustaen myös Matkahuolto Oy:tä
 - koulutuspäällikkö Jari Pigg, Metsästäjien Keskusjärjestö
 - poliisipäällikkö Pekka Ojala, Poliisi-, ulosotto-, syyttäjä- ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry
 - hallituksen jäsen Juhani Sillanpää, Suomen Ampumaurheiluliitto ry
 - kunniapuheenjohtaja Heikki Pohjolainen, Suomen Asehistoriallinen Seura ry
 - toiminnanjohtaja Risto Rydman, Suomen Eläinsuojeluyhdistys ry
 - puheenjohtaja Rainer Grannas, Suomen Haastemiehet VAL ry
 - hallituksen jäsen Ismo Kovanen, Suomen Hevosnomistajien Keskusliitto ry
 - asiamies, varatuomari Juhani Hopsu, Suomen Hotelli- ja Ravintolaliitto ry
 - lakimies Mika Leppinen, Suomen Kennelliitto ry
 - johtava lakimies Helena Kinnunen, Suomen Kiinteistöliitto ry
 - puheenjohtaja Tomi Koskenvuori, Suomen Paint Ball -liitto ry
 - asiamies Matti Kuusela, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry
 - pääsihteeri Fred Sundwall, Suomen Ratsastajainliitto ry
 - toimitusjohtaja Matti Aura, Suomen Satamaliitto ry
 - varapuheenjohtaja Christer Lundqvist, Suomen Syyttäjähdistys ry
 - lainopillinen asiamies Riikka Tähtivuori, Suomen Yrittäjät ry
 - erityisasiantuntija Runo K. Kurko, Urheilu- ja metsästysaseiden ja -tarvikkeiden vastuulliset maahantuojat ry
 - professori Mikael Hidén, (vain LA 164/2002 vp)
 - professori Pekka Koskinen
 - professori Raimo Lahti
 - professori Olli Mäenpää
 - professori Ari-Matti Nuutila
 - professori Kaarlo Tuori
 - professori Pekka Viljanen
 - oikeustieteen tohtori Matti Tolvanen
 - erikoistutkija, yhteiskuntatieteiden lisensiaatti Timo Korander.
- Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet
- tietosuojavaltuutettu
 - Tullihallitus
 - Kuluttajavirasto
 - Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus
 - Ahvenanmaan maakuntahallitus
 - Poliisiammattikorkeakoulu
 - Poliisikoulu
 - Ahvenanmaan kihlakunnan poliisilaitos
 - Jyväskylän kihlakunnan poliisilaitos
 - Oulun kihlakunnan poliisilaitos
 - Jyväskylän kaupunki
 - Oulun kaupunki
 - Lastensuojelun Keskusliitto ry
 - Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto ry

- | | |
|--|--|
| — Poliisin lääninjohdon viranhaltijat ry | — Suomen Metsästäjäliitto - Finlands Jägarförbund ry |
| — Pro-Tukipiste ry | — Suomen Suoramarkkinointiliitto ry |
| — Suomen Asianajajaliitto | — Suomen Varsijousiampujat ry. |

HALLITUKSEN ESITYS JA LAKIALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan, että turvallisuuden edistämiseksi yleisillä paikoilla säädettäisiin erillinen laki, järjestyslaki, johon koottaisiin muusta lainsäädännöstä ja nykyisistä kuntien järjestys-säännöistä asiaa koskevia säännöksiä. Kuntalain 7 §, jonka nojalla kunnat voivat antaa järjestys-sääntömääräyksiä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden edistämiseksi, kumottaisiin. Lisäksi kumottaisiin järjestyslain voimaantulolla asetus, joka sisältää maaseudun yleisen järjestyssäännön.

Turvallisuuden edistämistä ja yleistä järjestystä koskevia säännöksiä on tällä hetkellä paitsi kuntien järjestys-säännöissä myös rikoslaissa ja eräissä muissa laeissa sekä asetuksessa, joka sisältää maaseudun yleisen järjestyssäännön. Järjestyslaissa kiellettäisiin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden häiritseminen metelöimällä tai muulla vastaavalla tavalla, uhkaava käyttäytyminen sekä turvallisuuden vaarantaminen ampumalla tai esineitä heittämällä. Samoin kiellettäisiin päihdyttävän aineen nauttiminen taajamassa yleisellä paikalla ja julkisessa liikenteessä olevassa kulkuneuvossa sekä mainostaminen turvallisuutta vaarantavalla tavalla. Myös muu häiriötä aiheuttava toiminta yleisillä paikoilla, kuten seksuaalipalvelujen ostaminen ja niiden maksullinen tarjoaminen, virtsaaminen ja ulostaminen sekä esitysten järjestäminen vaaraa tai häiriötä aiheuttavalla tavalla kiellettäisiin. Laissa olisi myös säännöksiä kotieläinten ja muiden eläinten pitämisestä.

Lisäksi ehdotetaan, että teräaselaki kumottaisiin ja sen yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen liittyvät säännökset otettaisiin järjestyslakiin eräiltä osin täsmennettyinä ja täydennettyinä. Laissa kiellettäisiin eräiden vaarallisten esineiden valmistus, maahantuonti ja kauppa sekä

hallussapito yleisillä paikoilla. Toisen vahingoittamiseen soveltuvien esineiden ja aineiden hallussapito yleisillä paikoilla ilman hyväksyttävää syytä kiellettäisiin.

Rangaistusseuraamukseksi muiden kuin kiellettyjä esineitä koskevien säännösten rikkomisesta ehdotetaan sakkoa. Samalla ehdotetaan rikoslain 2 a lukuun muutoksia, jotka mahdollistaisivat mainittujen säännösten rikkomisesta seuraamukseksi rikesakon.

Toisen vahingoittamiseen soveltuvien esineiden ja aineiden hallussapidosta ehdotetaan rangaistusseuraamuksen pitämistä samana kuin nykyisessä teräselain 6 §:ssä säädetään teräseen hallussapidosta yleisellä paikalla eli sakkoa tai enintään kuuden kuukauden vankeusrangaistusta.

Teräselain rangaistussäännöksiä vastaavasti ehdotetaan kiellettyjä vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkomisesta muun kuin hallussapidon osalta rangaistusseuraamukseksi sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta ja hallussapitoa koskevan säännöksen rikkomisesta sakkoa tai enintään yksi vuosi vankeutta. Lisäksi järjestyslakiin ehdotetaan otettaviksi säännökset vastoin lakia hallussa pidetyn kielletyn esineen tai aineen taikka päihdyttävän aineen tuomitsemisesta valtiolle ja vähäarvoisen esineen tai aineen hävittämisoikeudesta.

Ehdotuksen mukaan poliisi voisi paikan tai kulkuneuvon haltijan hakemuksesta antaa luvan asettaa liikenneasemalle, kauppakeskukseen tai joukkoliikenteen kulkuneuvon järjestyksenvalvojista annetun lain mukaisia järjestyksenvalvoja ylläpitämään järjestystä ja turvallisuutta, jos siihen on perusteltuja syitä. Tällaisia järjestyksenvalvontatehtäviä saisi suorittaa vain vartioimisliikkeen palveluksessa oleva järjestyksenvalvoja.

Ehdotettu järjestyslaki ja muutokset eräisiin muihin lakeihin ovat tarkoitetut tulemaan voimaan noin puolen vuoden kuluttua siitä, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Lakialoite

Lakialoitteessa ehdotetaan järjestyslaissa kiellettäväksi yleisen järjestyksen häiritseminen tai turvallisuuden vaarantaminen yleisellä paikalla esiintymällä naamioituneena mielenosoituksessa.

Lakialoitteen mukaan turvallisuuteen kuuluu, että ihmiset voivat pelkäämättä ja turvallisesti mielin liikkua yleisillä paikoilla — myös mielenosoituksen lähetyksillä. Tämä ei toteudu, jos he joutuvat pelkäämään uhkaavasti käyttäytyviä ihmisryhmiä tai yksittäisiä ihmisiä. Myös yksittäisen naamioituneen ihmisen uhkaava käyttäytyminen voi joissakin olosuhteissa olla tällaista pelkoa herättävää menettelyä.

Lakialoitteessa todetaan, että kokemuksen mukaan naamioituneena esiintymisen kiellon

puuttuminen lainsäädännöstä edistää myös sitä, että laillisen mielenosoituksen yhteydessä voidaan helposti käyttää väärin mielipiteen ilmaisun vapautta ja syyllistyä rikolliseen toimintaan, kuten vahingontekoon, ilkivaltaan tai häiritsemiseen virkamiehelle. Naamioituneena esiintyminen on lisäksi omiaan vaikeuttamaan poliisin työtä syyllisen löytämiseksi ja rikoksien selvittämiseksi.

Pohjoismaista Tanskassa on ollut voimassa kielto esiintyä naamioituneena mielenosoituksessa. Kielto on täyskielto, jota ei ole sidottu mitenkään häiriön tai haitan aiheuttamiseen tai rikoksen tekemiseen. Myös Suomessa olisi aloitteen mukaan perusteltua tarkentaa lainsäädäntöä. Uutta säännöstä sovellettaisiin silloin, kun naamioinnin tarkoituksena on aikomus salata henkilöllisyys ja naamion pitäminen herättää pelkoa, on uhkaavaa tai se johtaa väkivaltaisuuksiin ja muuhun käyttäytymiseen, joka vaarantaa yleistä järjestystä ja turvallisuutta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleistä

Hallituksen esityksen tarkoituksena on korvata kunnalliset järjestyssäännöt koko maassa noudatettavana olevalla järjestyslailla. Tämä on valtiosääntöoikeudellisesti välttämätöntä perustuslain 8 §:ssä säädetyn rikosoikeudellisen laillisuusvaatimuksen kannalta, koska kunnallisissa järjestyssäännöissä on lakia alemmalla säädöstasolla kriminalisoitu tekoja, joista ei ole ollut mitään asiallista luonnehdintaa laissa (HaVM 18/1994 vp).

Ehdotetun järjestyslain tarkoituksena on edistää järjestyksen säilymistä yleisillä paikoilla ja turvata ihmisten perusoikeuksia pelkäämättä oleskella ja liikkua yleisillä paikoilla.

Valiokunta toteaa lisäksi, että kunnalliset satamajärjestykset jäävät kunnallisista satamajärjestyksistä ja liikennemaksuista annetun lain

(955/1976) nojalla voimaan. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että erikseen arvioidaan kunnallisten normien laajempaakin tarvetta ja luonnetta sekä ryhdytään tarpeellisiin lainsäädäntö- ja muihin toimenpiteisiin.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä tästä mietinnöstä ilmenevin huomautuksin ja muutosehdotuksin. Samalla valiokunta toteaa, että lainvalmistelu ei ole ollut kaikilta osin moitteetonta. Valiokuntakäsittelyssä ei ole kuitenkaan enää ollut mahdollista tehdä hallituksen esitykseen rakenteellisia muutoksia.

Rangaistusuhkien tarpeellisuus

Valiokunta toteaa, että ehdotetun järjestyslain tavoitteet liittyvät yleisen järjestyksen ja turval-

lisuuden ylläpitämiseen ja sen edistämiseen. Näitä tavoitteita ja kieltoja on pidettävä sellaisina, että niiden tehosteiksi on tarpeen säätää rangaistusuhat. Perustuslakivaliokunnan ehdotus, jonka mukaan rangaistavuuden perusteena olisi niskurointi poliisin antamia ohjeita ja määräyksiä vastaan muodostuu jo sääntelyn tavoitteiden kannalta tarkasteltuna ongelmalliseksi. Laissa kielletyn toiminnan rangaistavuus perustuisi silloin vasta poliisin antaman nimenomaisen määräyksen vastaiseen toimintaan. Hallintovaliokunnan näkemyksen mukaan laissa asetettujen kieltojen ja käskyjen sekä niihin liittyvien rangaistusuhkien lähtökohtana tulee olla, että kansalaisten tulee noudattaa kieltoja oma-aloitteisesti ilman, että poliisi vahvistaa puuttumisellaan jokaisen kiellon tai käskyn yksittäistapauksessa. Rangaistavuuden osalta on lisäksi muistettava, että kansalaiset mieltävät toiminnan yleensä kielletyksi vasta silloin, kun kieltoon on liitetty nimenomainen konkreettinen rangaistusuhka. Käytännössä olisi erittäin vaikea määritellä, milloin poliisin antama määräystä olisi pidettävä rangaistavan niskuroinnin perustaksi riittävän selkeänä. Viimeksi mainittu seikka olisi myös ongelmallinen rangaistavien tekojen tarkkarajaisen ja täsmällisen sääntelyn vaatimuksen kannalta tarkasteltuna.

Järjestyslain luonne huomioon ottaen valiokunta korostaa, että poliisi toteuttaa valvontaansa ensisijaisesti neuvoin, kehoituksin ja ohjein. Seuraamuksena valiokunta korostaa rikesakko-menettelyn ensisijaisuutta.

Päällekkäisyys rikoslain kanssa

Valiokunnan näkemyksen mukaan järjestyslakiesitys ei sisällä merkittävää päällekkäisyyttä rikoslain kanssa, vaikkakaan sitä ei voida kaikkien yksittäisten elävän elämän tilanteiden osalta välttää. Säännösten soveltamisalaan liittyvä arviointi on sinänsä eri tunnusmerkistöjen kohdalla normaalia. Mikäli järjestyslaissa säädettyä ankaramman teon tunnusmerkistö täyttyy, sitä sovelletaan järjestyslain toissijaisuudesta johden.

Asianomistajan asema

Perustuslakivaliokunnan asianomistajan asemaa koskevat näkemykset ovat ainakin osin ongelmallisia. Tässä suhteessa on erotettava selvästi toisistaan tunnusmerkistön perusteella tapahtuva rangaistussäännöksen valinta sekä seuraamuksen ja siihen liittyvän menettelyn valinta. Perustuslakivaliokunta toteaa, että jos rikkomuksella on selvästi asianomistaja, on ensin selvítettävä, merkitseekö teko yleisen rikoslain alaan kuuluvaa rikosta ja tuleeko asiassa siksi selvittää asianomistajan vaatimukset. Tällainen järjestyslain ja yleisen rikoslain välisen suhteen arviointi tulee kuitenkin suoritettavaksi aina, riippumatta siitä, onko rikoksella asianomistaja. Valinta tapahtuu rikosoikeuden yleisten oppien mukaisesti.

Seuraamuksen ja siihen liittyvän menettelyn valinnassa taas tulee myös järjestyslain yhteydessä noudatettavaksi rikoslain 2 a luvun 10 §:n 1 momentin 3 kohta (rikesakkoa ei saa määrätä, jos on ilmeistä, että asianomistaja tulee rikkomuksen johdosta tekemään syyttämispyyntönsä syyttäjälle tai poliisille taikka esittämään vahingonkorvausvaatimuksen). Vaikka rikoksella olisikin asianomistaja ja vaikka asianomistajalla olisikin vaatimuksia, ei tämä sinällään estä rikoksesta epäillyn tuomitsemista järjestysrikkomuksesta. Tällöin asiaa ei vain voida käsitellä rikesakkojuttuna ja rikesakkomenettelyssä, vaan se on käsiteltävä sakkoasiana rangaistusmääräysmenettelyssä, jos asianomistaja tähän suostuu, tai tuomioistuimessa.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Järjestyslaki

1 luku. Yleiset säännökset

2 §. Määritelmät. Taajamalla tarkoitetaan lakiehdotuksen mukaan taajaan rakennettua aluetta, joka on osoitettu taajama-liikennemerkillä.

Valiokunta pitää määritelmää käyttökelpoisimpana taajaan rakennettua aluetta osoittavana rajauksena. Valiokunnan käsityksen mukaan

taajaman määrittelyssä ei tule olemaan käytännössä erityisiä ongelmia.

2 luku. Järjestyksen ja turvallisuuden vaarantaminen sekä häiriön aiheuttaminen

3 §. Yleisen järjestyksen häiritseminen ja turvallisuuden vaarantaminen. Pykälässä kielletään yleisen järjestyksen häiritseminen ja turvallisuuden vaarantaminen metelöimällä ja muulla vastaavalla tavalla, uhkaavin ja hyökkäävin elein sekä ampumalla ja esineitä heittämällä.

Pykälän 1 momentin 1 ja 3 kohta ovat pitkälti samansisältöisiä kuin ilkivaltaa sääntelevän rikoslain 17 luvun 13 §:n 1 ja 3 kohdat, jotka ehdotetaan kumottaviksi. Tarkoituksena onkin siirtää rikoslain ilkivaltapykälästä järjestykselakiin säännökset, jotka kieltävät yleisellä paikalla tehdyt yleistä järjestystä häiritsevät ja turvallisuutta vaarantavat teot.

Valiokunta toteaa lähtökohtana olevan, että järjestykselaisissa säädetään vähäisemmästä järjestyksen ja turvallisuuden vaarantamisesta ja häiriön aiheuttamisesta yleisellä paikalla. Yleisiä paikkoja ovat järjestykselain 2 §:n 1 kohdassa luetellut yleisön käytettävissä olevat ulko- ja sisätilat. Rikoslaisissa säädetään vakavammasta järjestyksen ja turvallisuuden vaarantamisesta ja häiriön aiheuttamisesta yleisellä paikalla sekä järjestyksen ja turvallisuuden vaarantamisesta ja häiriön aiheuttamisesta yksityisellä paikalla.

Rikoslain 17 luvun 13 §:n ilkivaltasäännökseen jäisivät edelleen säännökset metelöinnistä muualla kuin yleisellä paikalla, häirintäsoitoista muualle kuin asuntoihin, sekä ilkivaltaisista häilytyksistä niin joukkoliikenteen kulkuneuvoissa kuin muissakin laitteissa.

Rikoslain 24 luvun 1 ja 2 §:ssä säädetään kotirauhan rikkomisesta ja törkeästä kotirauhan rikkomisesta, jotka kattavat kielletyn asuntoihin tunkeutumisen lisäksi myös niissä metelöimisen ja häirintäsoitot niihin.

Järjestyksen ja turvallisuuden vaarantaminen ja häiriön aiheuttaminen yleisellä paikalla voi tulla arvioitavaksi muun muassa rikoslain 24 luvun 3 ja 4 §:n julkisrauhan rikkomista ja törkeän julkisrauhan rikkomista koskevien säännösten sekä rikoslain 25 luvun 7 ja 8 §:n laitonta uh-

kausta ja pakottamista koskevien säännösten valossa. Järjestykselain tarkoittama metelöinti ja muu vastaava käyttäytyminen ei sisällä kiellettyä paikkaan tunkeutumista.

Järjestykselain tarkoittama pelkoa herättävä uhkaava käyttäytyminen ei sisällä konkreettista vakavaa vaaraa aiheuttavalla rikoksella uhkaamista tai toisen pakottamista tekemään jotakin. Järjestykselaisissa on kysymys keskivertokansalaista muuten pelottavasta toiminnasta yleisellä paikalla. Jos järjestykselain tarkoittamat teot täyttävät myös edellä mainitut rikoslain tunnusmerkit, rikoslain ankarammat säännökset syrjäyttävät järjestykselakiin koskevan järjestykselain 16 §:n 1 momentin nojalla järjestykselakiin koskevan säännöksen.

4 §. Päihdyttävän aineen nauttiminen. Vuoden 1994 loppuun asti alkoholijuoman nauttiminen oli kielletty kadulla, torilla, tiellä, puistossa tai muulla yleisellä paikalla. Kiellon kumoamisen jälkeen osa kunnista on kieltänyt järjestykselakiin nähden alkoholijuoman nauttimisen yleisellä paikalla.

Lakiehdotuksen 4 §:n 1 momentissa kielletään päihdyttävän aineen nauttiminen yleisellä paikalla taajamassa ja julkisessa liikenteessä olevassa kulkuneuvossa.

Pykälän 1 momentin ehdotonta kieltoa lieventää pykälän 2 momentti. Siinä rajataan päihdyttävien aineiden nauttimiskieltoa niin, että alkoholin nauttiminen on sallittua puistossa ja muussa siihen verrattavassa paikassa edellyttäen, ettei estetä tai kohtuuttomasti vaikeuteta muiden oikeutta käyttää paikkaa varsinaiseen tarkoitukseensa.

Perusteluissa esimerkkinä puistoon verrattavasta paikasta mainitaan tori ja muu aukio. Tältä osin perustelut ovat virheelliset. Puistoon verrattavia yleisiä paikkoja ovat esimerkiksi puistomaiset pienet metsiköt. Torit ja aukiot rinnastuvat katuihin ja jalkakäytäviin.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan järjestykselain 1 §:ssä ilmaistuna tavoitteena olevan edistää yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Tästä tavoitteesta käsin arvioituna sääntelyn lähtökohtana yksittäisissä säännöksissä tulee ol-

la, että lain sisältämät kiellot kohdistuvat tekoihin, jotka aiheuttavat häiriötä yleiselle järjestykselle tai vaarantavat turvallisuutta. Tämä tuo soveltamiseen tarpeellista joustavuutta, koska häiriön aiheuttaminen on jossain määrin tilannekohtaista ja siis sidoksissa muun muassa aikaan ja paikkaan.

Näiden näkökohtien perusteella perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota lakiehdotuksen 4 §:n 1 momenttiin siltä osin kuin sen sisältämä täyskielto kohdistuu myös sinänsä sallittuihin nautintoaineisiin. Tästä syystä niiden nauttimiskiello yleisellä paikalla tulee perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan sitoa häiriön syntymiseen. Esityksen mukainen täyskielto julkisessa kulkuneuvossa on kuitenkin perustuslakivaliokunnan mielestä perusteltu, koska tällaisessa suljetussa tilassa nauttiminen on jo sinänsä omiaan aiheuttamaan häiriötä muille matkustajille.

Säätämisyjärjestystä koskevana kannanottoon perustuslakivaliokunta esittää, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, 1. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan sen 7 §:n 3 momentista ja 23 §:n 2 momentista tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon.

Lakivaliokunnan lausunnosta ilmenee, että valiokunta on tarkastellut ehdotettuja rangaistussäännöksiä myös siitä näkökulmasta, että alkoholin nauttiminen yleisellä paikalla aiheuttaa pahennusta ja häiritsee yleistä järjestystä siinä määrin, että hallituksen esityksen mukainen täyskielto on perusteltu. Erityisesti silloin, kun alkoholia nautitaan suljetussa tilassa, kuten julkisessa kulkuneuvossa tai kauppakeskuksessa, se on omiaan aiheuttamaan häiriötä. Täyskielto on myös selkeä, jolloin ihmisten on helppo tietää kiellon sisältö ja noudattaa sitä. Selkeän säännöksen perusteella poliisi voi tehokkaasti puuttua kiellon rikkomiseen.

Hallintovaliokunta yhtyy tältä osin lakivaliokunnan lausuntoon ja katsoo, että alkoholin nauttiminen yleisellä paikalla häiritsee sinällään yleistä järjestystä siinä määrin, että hallituksen

esityksen mukainen sääntely on asianmukainen ja perusteltu.

Hallintovaliokunta toteaa, että säännösehdoitukseen sisältyvällä kiellolla on tarkoitus rajoittaa päihdyttävän aineen nauttimista yleisellä paikalla taajamassa ja julkisen liikenteen kulkuneuvossa. Säännöksellä halutaan kieltää muun muassa kaduilla ja toreilla tapahtuva päihdyttävän aineen (mm. alkoholi ja liuottimet) nauttiminen, joka on nykyisin koettu ongelmalliseksi. Säännös ei sisällä sen 2 momentin johdosta nauttimiseen liittyvää niin kutsuttua täyskieltoa. Pykälän 2 momentin mukaan kiello ei koske muun muassa alkoholin nauttimista puistossa siten, että nauttiminen ei vaikeuta muiden oikeutta käyttää paikkaa varsinaiseen tarkoitukseensa.

Säännös koskee alkoholin lisäksi myös muita päihdyttäviä aineita, kuten liuottimia, ja säännöksen soveltamisala ulottuu kaikkiin taajamassa oleviin yleisiin paikkoihin, esimerkiksi päiväkotien ja koulujen läheisyydessä oleville katualueille.

Alkoholilaki (1143/1994) on ehdotettuun lakiin nähden erityislaki. Siinä on muun muassa kielletty alkoholijuoman nauttiminen alkoholijuomien vähittäismyyntipaikassa sekä muussa avoimessa kauppaliikkeessä, ravitsemisliikkeessä ja muussa paikassa, missä yleisölle maksusta pidetään saatavana ruokaa tai virvokkeita sekä huoneistossa tai muussa paikassa, johon on järjestetty julkinen tilaisuus. Alkoholilain on myös säännökset alkoholijuoman ja väkiviinan poisottamisesta sitä julkisella paikalla alkoholilain tai muun lain taikka niiden nojalla annettujen säännösten tai kieltojen tai määräysten vastaisesti nauttineelta sekä kyseisen alkoholijuoman ja väkiviinan haltuunotosta ja hävittämisestä. Edelleen voimassa olevassa vanhan alkoholilain (459/1962) rangaistuksia ja muita seuraamuksia koskevassa luvussa taas on yleiset rangaistussäännökset koskien alkoholijuoman hallussapitämistä myyntitarkoituksessa, laittomasti valmistetun tai maahantuodun alkoholijuoman hallussapitämistä ja alkoholijuoman hallussapitämistä alaikäisenä. Huumausaineiden käyttöä ei lakiehdotuksen 16 §:n 1 momentin perusteella rangaista lakiehdotuksen päihdyttävien ainei-

den nauttimissäännösten mukaan. Tällöin tulee sovellettavaksi huumausaineen käyttörikkomusta koskeva rikoslain 50 luvun 2 a §, jonka rangaistusasteikko on ankarampi kuin ehdotetun järjestysrikkomuksen.

5 §. *Vaaran estäminen.* Pykälän 2 momentti velvoittaa rakennuksen taikka kadun, tien tai muun vastaavan paikan rakennus-, korjaus- ja kunnossapitotyöstä vastaavan henkilön tarvittaaviin toimenpiteisiin, mikäli liikkuminen tai oleskelu tällaisella alueella on vaarallista sekä järjestämään opastuksen turvalliselle väylälle tai reitille.

Lakivaliokunnan lausunnosta ilmenee, että ehdotettu säännös on päällekkäinen rikoslain 44 luvun 14 §:n vaaranmerkintärikkomuksen (400/2002) kanssa. Hallintovaliokunta ehdottaa tämän vuoksi järjestyslain 5 §:n 2 momentin poistamista. Samalla valiokunta toteaa, että kokonaisuuden kannalta ja erityisesti järjestyslakiehdotuksen luonne kansalaiskäyttämisen ohjaajana huomioon ottaen, olisi ollut luontevaa sijoittaa vaaranmerkintärikkomus järjestyslakiin.

6 §. *Mainostaminen ja kuulutukset.* Pykälän 2 momentissa kielletään viranomaisen yleisesti nähtäville asettaman, yleistä järjestystä ja turvallisuutta koskevan julkisen kuulutuksen tai tiedonannon luvaton poistaminen tai turmeleminen.

Valiokunta kiinnittää lakivaliokunnan tavoin huomiota siihen, että lakiehdotuksen 6 §:n 2 momentti koskee vain yleistä järjestystä ja turvallisuutta koskevia julkisia kuulutuksia ja tiedonantoja. Nykyisin rikoslain 17 luvun ilkivaltaa koskevan 13 §:n 4 kohdassa säädetään rangaistavaksi viranomaisten yleisesti nähtäville asettaman julkisen kuulutuksen tai tiedonannon luvaton poistaminen tai turmeleminen. Sanottu kohta esitetään esillä olevassa hallituksen esityksessä kumottavaksi.

Hallintovaliokunta ehdottaa, että järjestyslain 6 §:n 2 momentti säädetään koskemaan kaikkia viranomaisten yleisesti nähtäville asettamia julkisia kuulutuksia ja tiedonantoja. Tämä

on perusteltua järjestyslain luonne huomioon ottaen.

Hallintovaliokunnan ehdottamassa muodossa järjestyslain 6 §:n 2 momentti kuuluu seuraavasti: "Viranomaisen yleisesti nähtäville asettaman (*poist.*) julkisen kuulutuksen tai tiedonannon luvaton poistaminen tai turmeleminen on kielletty."

7 §. *Muu häiriötä aiheuttava toiminta.* Pykälän 1 momentissa kielletään seksuaalipalvelujen ostaminen ja maksullinen tarjoaminen yleisellä paikalla siten, että siitä aiheutuu häiriötä ympäristölle. Valiokunta katsoo, että kyseinen toiminta jo sellaisenaan aiheuttaa häiriötä, minkä vuoksi valiokunta ehdottaa sääntelyn perustamista täyskieltoon ja täsmentämistä seuraavasti: "Seksuaalipalvelujen ostaminen ja maksullinen tarjoaminen yleisellä paikalla (*poist.*) on kielletty. *Seksuaalipalvelulla tarkoitetaan tässä laissa rikoslain (39/1889) 20 luvun 10 §:n 1 momentissa määriteltyä sukupuoliyhteyttä sekä siihen rinnastettavaa seksuaalista tekoa. Rangaistus seksuaalipalvelujen ostamisesta alle 18-vuotiaalta säädetään rikoslain 20 luvun 8 §:ssä.*"

Valiokunnan ehdottamassa muodossa 7 §:n 1 momentti sisältää seksuaalipalvelun määritelmän. Sukupuoliyhteyteen rinnastettavalla seksuaalisella teolla tarkoitetaan ainakin toisen henkilön sukupuolielinten intensiivistä koskettelua. Lisäksi momentissa viitataan sääntelyn selkeyden vuoksi siihen, että rikoslain 20 luvun 8 §:ssä säädetään rangaistus seksuaalipalvelujen ostamisesta alle 18-vuotiaalta.

Lakiehdotuksen 7 §:n 2 momentissa kielletään virtsaaminen ja ulostaminen yleisellä paikalla siten, että siitä aiheutuu häiriötä yleiselle järjestykselle tai vaaraa terveydelle.

Jätelain (1072/1993) 19 §:n mukaan ympäristöön ei saa heittää roskaa, likaa eikä käytöstä poistettua konetta, laitetta, ajoneuvoa, alusta tai muuta esinettä siten, että siitä voi aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle, epäsiisteyttä, maise-man rumentumista, viihtyisyyden vähentymistä tai niihin rinnastettavaa muuta vaaraa tai haittaa. Sanotun lain 20 §:n 1 momentin mukaan roskaaja on velvollinen puhdistamaan roskaantu-

neen alueen. Lain 60 §:n mukaan roskaamiskiellon rikkomisesta ja roskaantuneen alueen puhdistamisvelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan jäterikkomuksena sakkoon. Lain 62 §:n nojalla roskaamiskiellon vähäisestä rikkomisesta voidaan määrätä rikesakko.

Hallintovaliokunta katsoo, että ihmisen tai eläimen virtsan tai ulosteen kaltaista luonnon tuotetta ei voida riidattomasti pitää jätelain tarkoittamana roskana tai likana. Esimerkiksi niiden luontoon jättämisestä ei ole yleensä pidettävä jätelain tarkoittamana roskaamisena. Virtsaamisen ja ulostamisen ongelmallisuus liittyykin nimenomaan järjestyslakiehdotuksella suojattavaksi tarkoitetuilla yleisillä paikoilla tapahtuvaan toimintaan. Ihmisen virtsaaminen tai ulostaminen yleisellä paikalla (järjestyslakiehdotuksen 7 §:n 2 momentti ja 16 §:n 1 momentin 6 kohta) ei niinkään ole roskaamisongelma, vaan yleistä järjestystä vaarantavaa sopimatonta ja häiritsevää käyttäytymistä. Eläimen virtsaamisessa tai ulostamisessa yleisellä paikalla (järjestyslakiehdotuksen 14 §:n 1 momentin 3 kohta ja 16 §:n 1 momentin 10 kohta) ei taas ongelmana ole niinkään itse virtsaaminen tai ulostaminen taikka virtsan tai ulosteiden jättäminen yleensä, vaan virtsan tai ulosteiden jääminen yleisen järjestyksen näkökulmasta sopimattomaan tai häiritsevään paikkaan.

Pykälän 3 momenttiin sisältyy yleinen esitysten järjestämiskielto, joka on sidottu vaaran tai huomattavan häiriön aiheutumiseen yleiselle järjestykselle tai liikenteelle. Kielto kohdistuu perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan toimintaan, joka nauttii perustuslain 12 §:n 1 momentin mukaista sananvapauden suojaa. Ehdotus on lausunnon mukaan sanontansa epämääräisyydestä johtuvan väljyyden takia ristiriidassa perusoikeusrajoitukselta edellytettävän sääntelyn täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen sekä suhteellisuusvaatimuksen kanssa. Momentin poistaminen on siksi edellytys lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Vaihtoehtoisesti säännöstä tulee sananvapaus-perusoikeuden kannalta hyväksyttävällä tavalla täsmentää olennaisesti esimerkiksi kyseisten esitysten laatua luonnehtimalla ja raja-

ta kiellon alaa suhteessa muuhun lainsäädäntöön (vrt. kokoontumislain (530/1999) 15 ja 22 §).

Valiokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon huomioon ottamiseksi 7 §:n 3 momentin hyväksymistä näin kuuluvana: "Esityksen järjestäminen yleisellä paikalla *on kielletty, jos se on lainvastaista taikka siitä aiheutuu vaaraa terveydelle, vahinkoa omaisuudelle tai huomattavaa häiriötä yleiselle järjestykselle. Yleisten kokousten ja yleisötilaisuuksien järjestämisestä säädetään kokoontumislaisissa (530/1999).*"

Valiokunnan ehdottamassa muodossa 7 §:n 3 momentin viittauksella kokoontumislakiin osoitetaan, ettei järjestyslain 7 §:n 3 momenttia sovelleta sananvapauden näkökulmasta tärkeisiin yleisiin kokouksiin ja yleisötilaisuuksiin, vaan esimerkiksi kävelykadulla tapahtuviin pienimuotoisiin akrobaatti- ja musiikkiesityksiin. Samalla perusteita on yhdenmukaistettu kokoontumislain 15 §:n kanssa. Lisäksi on poistettu päällekkäisyys liikenteen häirintää koskevan tieliikennelain (267/1981) 3 §:n 2 momentin ja 24 §:n (rangaistaan tieliikennelain 103 §:ssä säädettyinä liikenneriikkomuksena) sekä liikenteen häirintää koskevan rikoslain 23 luvun 11 a §:n (400/2002) kanssa. Tällä tavoin myös lakivaliokunnan huomautukset tulevat otetuiksi huomioon.

3 luku. Kielletyt esineet ja aineet

9 §. *Vaaralliset esineet.* Pykälän 1 momentissa kielletään nyrkkirautojen, stiletien ja heittotähtien sekä muuksi esineeksi naamioitujen teräaseiden samoin kuin sähkölamauttimien ja -patukoiden, jousipatukoiden sekä tarkkuussinkojen ja -linkojen valmistus, maahantuonti, kauppa sekä hallussapito yleisellä paikalla ja yleisellä paikalla olevassa kulkuneuvossa, jollei 2 tai 3 momentissa taikka 12 §:ssä muuta säädetä. Valiokunta pitää momenttia tarpeellisena yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta.

Pykälän 2 momentin mukaan teleskooppipatukan kauppa on kielletty, jollei luovutuksen saajana ole yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (282/2002) tarkoitettu vartioliikenne. Valiokunta ehdottaa, että mainitun 2

momentin ensimmäisen virkkeen loppuun lisätään sallitaksi luovutuksen saajaksi myös vartijan erityisen voimankäyttökoulutuksen järjestäjä. Vartioimisliikkeiden ohella myös tietyt muut tahot tulevat järjestämään vartijoille suunnattua teleskooppipatukakoulutusta, jolloin myös heille tulisi voida luovuttaa teleskooppipatukoita. Tällaisia tahoja olisivat ainakin ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1988) mukaiset ammattioppilaitokset sekä vartijan voimankäyttökoulutusta järjestävät luonnolliset henkilöt ja oikeushenkilöt. Koulutuksen järjestäjällä tarkoitetaan niitä tahoja, jotka täyttävät vartijan erityisen voimankäyttökoulutuksen järjestämiseksi asetetut edellytykset.

Hallintovaliokunta ehdottaa edellä olevan perusteella 9 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen hyväksymistä näin kuuluvana: "Teleskooppipatukan kauppa on kielletty, jollei luovutuksen saajana ole yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (282/2002) tarkoitettu vartioimisliike tai vartijan erityisen voimankäyttökoulutuksen järjestäjä."

10 §. Toisen vahingoittamiseen soveltuvien esineiden ja aineiden hallussapito. Pykälän 1 momentti koskee toisen vakavaan vahingoittamiseen tarkoitettujen tai siihen sopivien esineiden tai aineiden hallussapidon kieltämistä yleisellä paikalla. Momentti sisältää 6-kohtaisen luettelon kielletyistä esineistä tai aineista. Lakiehdotuksen 3 momentissa säädetään, ettei kiello koske esineitä tai aineita, joiden hallussapito on työtehtävän tai muun hyväksyttävän syyn vuoksi tarpeen.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan lakiehdotuksen 10 ja 13 §:ssä kielletään pesäpallomailojen, spraymaalien ja eräiden muiden täysin laillisten esineiden hallussapito. Pelkän hallussapidon kriminalisointia on pidettävä poikkeuksellisenä. Tästä syystä ja suhteellisuusvaatimuksen perusteella ehdotuksia tulee muuttaa sitomalla kiellot asianomaisen käyttäytymiseen pohjautuvaan arvioon hänen muodostamastaan uhasta.

Hallintovaliokunta toteaa lakivaliokunnan tavoin, että kiellettyjen esineiden ja aineiden luet-

telot ovat kasuistisia. Yksityiskohtaiset luettelot eivät myöskään ole täysin tyhjentyviä, vaan kiellot koskevat myös muita niihin rinnastettavia esineitä. Toisaalta yksityiskohtaiset luettelot jättävät kiistatta vaarallisia esineitä kiellon ulkopuolelle. Hallintovaliokunta korostaakin, että säädettävän lain toimivuutta on tältä osin tarkkaan seurattava.

Hallintovaliokunta toteaa lisäksi, että kieltojen sitominen asianomaisen henkilön käyttäytymiseen pohjautuvaan uhkaan muodostuisi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta erittäin ongelmalliseksi. Poliisin olisi käytännössä erittäin vaikea puuttua esineiden ja aineiden hallussapitoon, vaan puuttuminen edellyttäisi pääsääntöisesti aggressiivista käyttäytymistä tai muuta uhkaavaa konkreettista toimintaa. Perustuslakivaliokunnan ehdottama muutos mahdollistaisikin käytännössä esimerkiksi teräaseiden hallussapidon yleisillä paikoilla huomattavasti nykyistä laajemmin. Sääntelyn merkittävyyttä arvioitaessa on huomattava vielä se, että ehdotetun järjestyslain 3 lukuun sisältyvillä säännöksillä on tarkoitus korvata nykyinen teräaselaki (108/1977), jolloin toimintaan ei voitaisi enää puuttua kyseisen lain säännösten nojalla.

Hallintovaliokunta toteaa ottaen huomioon 10 §:n 1 ja 2 momentista ilmenevät esineet ja aineet, että niiden hallussapito ilman hyväksyttävää syytä on yhteiskunnan perusteltujen intressien näkökulmasta perusteltua säätää rangaistavaksi. Hallussapitäjän on aivan olennaisesti helpompaa esittää järjestyslakiehdotuksessa tarkoitettu hyväksyttävä syy kuin viranomaisen näyttää asianomaisen käyttäytymiseen perustuva uhka tai lakivaliokunnan tarkoittama todennäköinen vahingontekotarkoitus.

13 §. Töhrimiseen soveltuvien aineiden hallussapito. Pykälässä kielletään spraymaalien ja muiden toisen omaisuuden töhrimiseen hyvin soveltuvien maalien tai muiden aineiden hallussapito yleisellä paikalla ilman hyväksyttävää syytä.

Valiokunta viittaa 13 §:n osalta edellä 10 §:n 1 ja 2 momentista lausumaansa. Muussa tapauksessa poliisin olisi erittäin vaikea puuttua esi-

merkiksi huomattavan spraymaalipurkkimäärän pelkkään hallussapitoon kaupungin keskustassa, vaikka lähtökohtaisesti tarve tällaisten aineiden hallussapitoon ei ole kovin yleinen. Yhteiskunnalla on yleisen järjestyksen ja turvallisuuden näkökulmasta painava tarve puuttua kyseisten maalien tai aineiden hallussapitoon yleisellä paikalla, ellei hallussapitoon ole hyväksyttävää syytä.

4 luku. Eläimet

14 §. Koirakuri. Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 14 §:n 1 momentin 2 kohdan muuttamista siten, että koiranomistajan ja haltijan kuljettaessa kytkettyä koira kuntoradalla se olisi sallittua. Monet taajamien kuntoiluun tarkoitettut leveät polut ja muut sen kaltaiset juoksuradat olisivat näin myös kuntoilevan koiranomistajan tai haltijan käytettävissä. Sen sijaan hiihtoladulla koira voi kytkettynäkin aiheuttaa vakavia vaaratilanteita tai turmella latua. Luonnollisesti kuntopolullakin voi tulla vaaratilanteita, mutta juoksijoiden vauhti huomioon ottaen kuitenkin harvemmin. Joka tapauksessa on syytä korostaa koiran omistajan ja haltijan vastuuta ja huolellisuusvelvoitetta. Vihaista koira koskee puolestaan rikoslain 44 luvun 15 §:n säännös eläimen vartioimatta jättämisestä.

Edellä esitetyn johdosta hallintovaliokunta ehdottaa 14 §:n 1 momentin 2 kohdan hyväksymistä näin kuuluvana: "2) pidettävä huolta, ettei koira pääse yleiselle uimarannalle, lasten leikki paikaksi varatulle alueelle, toriaikana torille, kuntopolulle tai muulle sen kaltaiselle juoksuradalle *kytkemättömänä*, yleiseen käyttöön kunnotetulle ladulle tai urheilukentälle, jollei se ole erikseen sallittua;"

Ulosteenpoistoveloite koskee lähtökohtaisesti myös järjestyksellään 14 §:n 2 momentissa tarkoitettuja koiria. Koiran tehtävien luonne tai sen omistajan tai haltijan rajalliset fyysiset mahdollisuudet voivat johtaa siihen, ettei ulostenpoistoa käytännössä voida edellyttää. Kysymyksessä voi olla ainakin paitsi sokea myös liikuntarajoitteinen henkilö taikka kiireellistä virkatehtävää hoitava virkamies.

15 §. Ratsastaminen. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että pykälän rajoitukset liittyvät 1 momentista ilmeneviin paikkoihin. Ulkoalue on valiokunnan käsityksen mukaan käsitteenä laajempi, eikä kielto ulotu tällaiselle alueelle, ellei ole kysymys 1 momentissa tarkoitettua paikasta. Kaikissa tilanteissa ratsastajan ja hevos- tai muun ajoneuvon kuljettajan tulee noudattaa esimerkiksi jalankulkijoihin ja pyöräilijöihin nähden erityistä varovaisuutta ja huolellisuutta. Käytännössä ongelmia voi esiintyä lähinnä taajamissa ja niiden läheisyydessä.

Lakiehdotuksen 15 §:n 2 momentin osalta valiokunta tähdentää ymmärtäväistä tulkintaa ammattiaan harjoittavien hevosmetsurien kohdalla.

5 luku. Seuraamukset

16 §. Järjestyksirikkomus. Järjestyksirikkomus on rangaistava ainoastaan tahallisenä. Hallintovaliokunta viittaa lakivaliokunnan lausuntoon, jonka mukaan perusteluissa todetaan virheellisesti, että tekijän täytyy olla tietoinen tekonsa rangaistavuudesta. Tästä niin sanotusta kieltoerehdyksestä ei ole säännöksiä, mutta vallitsevan oikeustilan mukaan tekijä voi olla rangaistusvastuusta vapaa vain varsin tiukoin edellytyksin.

17 §. Vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkominen. Valiokunta ehdottaa 17 §:n 3 momentin muuttamista siten, että siihen lisätään pykälän 1 momenttia vastaavasti maininta syyksiluettavuudesta.

18 §. Toisen vahingoittamiseen soveltuvia esineitä tai aineita koskevien säännösten rikkominen. Valiokunta ehdottaa 18 §:n täsmentämistä syyksiluettavuutta koskevalla maininnalla siltä osin kuin kysymys on 11 §:n vastaisesti toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen luovuttamisesta.

19 §. Rikesakko. Valiokunta ehdottaa vähäisyyttä koskevan maininnan siirtämistä 18 §:n rikosnimike huomioon ottaen viittaamaan selkeämmin kyseiseen pykälään.

Valiokunnan ehdottamassa muodossa 19 § kuuluu seuraavasti: "Rikesakosta seuraamukse-
na 16 §:ssä tarkoitettusta järjestyksirikkomuksesta
ja vähäisestä 18 §:ssä tarkoitettusta toisen vahin-
goittamiseen soveltuvia esineitä tai aineita kos-
kevien säännösten (poist.) rikkomisesta sääde-
tään rikoslain (poist.) 2 a luvun 9 §:n 4 momen-
tissa ja 5 momentin nojalla annetulla valtioneu-
voston asetuksella."

21 §. *Menettämisseuraamus, hävittäminen ja
poisottaminen.* Pykälän 1 momentti sisältää
säännökset menettämisseuraamuksesta. Valio-
kunta ehdottaa menettämisseuraamuksia koske-
van rikoslain 10 luvun (875/2001) huomioon ot-
tamiseksi 21 §:n 1 momentin hyväksymistä näin
kuuluvana: "*Rikoksentekovälineen sekä rikok-
sella tuotetun, valmistetun tai aikaansaadun
taikka rikoksen kohteena olleen esineen tai
omaisuuden valtiolle menetetyksi tuomitsemi-
sestä säädetään rikoslain 10 luvussa.*"

Valiokunnan 21 §:n 1 momenttiin ehdotta-
man muutoksen johdosta valiokunta ehdottaa
pykälän 2 momentin viittauksen muuttamista
seuraavasti: "Poliisi voi ottaa pois 9 tai 10 §:ssä
tarkoitettua esineen tai aineen tai 13 §:ssä tarkoi-
tetun aineen siltä, jonka hallussa se on. Pidättä-
miseen oikeutetulla virkamiehellä on oikeus to-
distettavasti hävittää 9 tai 10 §:ssä tarkoitettu
esine tai aine, joka voidaan takavarikoida, jos se
on vähäarvoinen ja jos on ilmeistä, että tuo-
mioistuin tuomitsisi sen valtiolle menetetyksi.
Päällystään kuuluvalla poliisimiehellä on oi-
keus todistettavasti hävittää myös 13 §:ssä tar-
koitettu aine astioineen, jos aine astioineen on
vähäarvoinen."

6 luku. Erinäiset säännökset

22 §. *Järjestyksenvalvojan asettaminen.* Pykä-
län mukaan järjestyksenvalvojia voidaan asettaa
kauppakeskukseen, liikenneasemalle ja joukko-
liikenteen kulkuneuvoon. Luvan tähän myöntää
paikan tai kulkuneuvon haltijalle asianomainen
poliisilaitos, jos järjestyksen ja turvallisuuden
ylläpitäminen muulla tavalla ei ole tarkoituksen-
mukaista ja jos järjestyksen ja turvallisuuden yl-
läpitäminen sitä perustellusta syystä edellyttää.

Perustuslakivaliokunnan mielestä ei ole ky-
seisten tehtävien luonne huomioon ottaen asian-
mukaista, että tarkoitettua luvan myöntää poliisi.
Tästä syystä tulee harkita lupatoimivallan anta-
mista esimerkiksi lääninhallitukselle ja asian-
omaisen poliisilaitoksen kytkemistä lupamenet-
telyyn lausunnonantajana.

Hallintovaliokunta toteaa, että poliisin hallin-
nosta annetun lain (110/1992) 7 §:n mukaan
yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitä-
minen on paikallispoliisin tehtävä. Valiokunta
katsoo, että nimenomaan paikallispoliisilla on
parhaat edellytykset säännöksessä tarkoitettua
arvioinnin suorittamiseen. Paikallinen poliisi
vastaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden yl-
läpitämisestä toimialueellaan, eikä järjestyksen-
valvojen mahdollinen asettaminen muuttaisi
tätä tilannetta. Jos lupahakemukset ratkaisisi
paikallispoliisin sijasta jokin muu taho, ratkaisu
perustuisi tällöin käytännössä paikallispoliisin
lausuntoon.

Järjestyksenvalvoja voivat nykyisin asettaa
esimerkiksi yleisen kokouksen ja yleisötilaisuus-
den järjestäjä (kokoonmislain 18 §), leirintä-
alueen pitäjä (ulkoilulain [606/1973] 22 §) sekä
matkustaja-aluksen päällikkö (merilain
[674/1994] 74 §:n 3 momentti). Näitä järjestyk-
senvalvontatehtäviä voi suorittaa myös yksityi-
sistä turvallisuuspalveluista annetun lain
(282/2002) 9 §:n 2 momentin mukaisen vartioi-
misliikkeen vastaanottaman toimeksiannon pe-
rusteella järjestyksenvalvojan tehtävään asetet-
tu henkilö.

Järjestyslakiehdotuksen tarkoituksena on, että
järjestyksenvalvojia voidaan asettaa laissa mai-
nittuihin paikkoihin ja kulkuneuvoihin ylläpitä-
mään järjestystä ja turvallisuutta. Perustuslaki-
valiokunta huomauttaa, ettei tämä tehtävä käy
välittömästi ilmi itse säännösehdoista.

Järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen
on selvästi perustuslain 124 §:ssä tarkoitettu jul-
kinen hallintotehtävä. Tällainen tehtävä voidaan
antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai
lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituk-
senmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna pe-
rusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hal-
linnon vaatimuksia.

Hallintovaliokunta korostaa perustuslakivaliokunnan tavoin, että vastuun yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta tulee kuulua poliisille ja muille viranomaisille, minkä vuoksi vartioliikkeiden palveluksessa olevien järjestyksenvalvojen osuuden tässä toiminnassa tulee jäädä vain avustavaksi ja täydentäväksi. Perustuslakivaliokunta pitää lausunnossaan tärkeänä, että järjestyksenvalvojen roolin poikkeuksellisuus näkyy jollakin tavalla myös säädöstekstistä.

Hallintovaliokunta ehdottaa 22 §:n 1 momentin täsmentämistä siten, että siitä ilmenee järjestyksenvalvojan tehtävä ylläpitää laissa mainituissa paikoissa ja kulkuneuvoissa järjestystä ja turvallisuutta. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen liittyvä vastuu kuuluisi myös säännöksessä mainittujen paikkojen osalta poliisille ja muille viranomaisille. Vartioliikkeiden palveluksessa olevien järjestyksenvalvojen rooli muodostuisi tätä toimintaa avustavaksi ja täydentäväksi. Selkeyden vuoksi valiokunta korostaa, että järjestyksenvalvojat ovat velvollisia noudattamaan poliisimiehen toimivaltansa puitteissa antamia ohjeita ja määräyksiä. Hallintovaliokunnan ehdottamassa muodossa 22 §:n 1 momentin ensimmäinen virke kuuluu seuraavasti: "Kauppakeskuksen tai liikenneaseman sijaintipaikan taikka kulkuneuvon lähtöpaikan poliisilaitos voi paikan tai kulkuneuvon haltijan hakemuksesta antaa luvan asettaa kauppa-keskukseen, liikenneasemalle tai joukkoliikenteen kulkuneuvon järjestyksenvalvojista annetussa laissa (533/1999) tarkoitettuja järjestyksenvalvoja *ylläpitämään poliisin apuna järjestystä ja turvallisuutta*, jos järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen ei muulla tavalla ole tarkoituksenmukaista sekä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sitä perustellusta syystä edellyttää."

23 §. Järjestyksenvalvontatehtävät. Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota järjestyksenvalvontatehtäviä hoitavien henkilöiden sekä toimeksiantoja vastaanottavien yhteisöjen valvontaan ja ammattitaitoon. Kyseiset seikat on lakiehdotuksessa huomioitu muun muassa siten, että järjes-

tyksenvalvontatehtäviä suorittavilta henkilöiltä edellytetään sekä järjestyksenvalvojaksi että vartijaksi hyväksymisen voimassaoloa. Henkilöiden valvonta kuuluu nykyisten säännösten nojalla poliisille, joka voi tarvittaessa peruuttaa hyväksymisen, jolloin henkilö ei voi enää toimia kyseisissä tehtävissä. Lisäksi edellytetään muista järjestyksenvalvontatehtävistä poiketen, että tehtäviä saavat vastaanottaa vain vartioliikkeen haltijat, jolloin myös toimeksiantoja vastaanottavat yhteisöt ja niiden vastuhenkilöt ovat viranomaisvalvonnan alaisia.

Lakiehdotuksen 23 §:n 3 momentin nojalla kyseisiin järjestyksenvalvontatehtäviin sovelletaan lisäksi tiettyjä, äskettäin uudistettuja yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain säännöksiä. Kyseiset säännökset liittyvät muun muassa toimenpiteen perusteen ilmoittamiseen sekä toimenpiteen oikeellisuuden tarkistamiseen liittyvän informaation antamisvelvollisuuteen. Järjestyksenvalvojat ja vartijat toimivat tehtävissään rikosoikeudellisen virkavastuun alaisina.

Järjestyksenvalvojan toimivaltuudet ulottuvat lakiehdotuksen 23 §:n 2 momentin perusteella henkilön poistamiseen, kiinniottamiseen ja säilöissäpitoon järjestyksenvalvojista annetun lain 7 §:n mukaisesti. Sen 1 momentin nojalla paikalta saadaan poistaa henkilö, joka päihtyneenä häiritsee toimialueella järjestystä tai muita henkilöitä (1 kohta) tai joka uhkaavasti esiintyen, meluamalla tai väkivaltaisuuudella häiritsee järjestystä tai vaarantaa turvallisuutta siellä (2 kohta) taikka joka huomautuksesta huolimatta jättää noudattamatta järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseksi annetun tarpeellisen käsikyn (3 kohta). Kiinniottamisen yleisenä edellytyksenä on, että paikalta poistaminen on ilmeisesti riittämätön toimenpide (2 momentti). Kiinnioton yhteydessä järjestyksenvalvojalla on oikeus tarkastaa (8 §:n 2 momentti) kiinniotettu vaarallisten esineiden ja aineiden löytämiseksi sekä ottaa ne pois (8 §:n 3 momentti). Saman lain 9 §:n perusteella järjestyksenvalvojalla on näitä toimivaltuuksia käyttäessään oikeus käyttää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina.

Järjestyksenvalvojan toimivaltuudet eroavat lakiehdotuksessa vartijan toimivaltuuksista ensinnäkin siinä, että järjestyksenvalvojan mahdollisuudet poistaa henkilö toimialueelta ovat ainakin näennäisesti väljemmät kuin vartijalla. Perustuslain 124 §:n ja sitä koskevan tulkintakäytäntönsä perusteella perustuslakivaliokunta ei pidä mahdollisena, että järjestyksenvalvojalla olisi järjestyksenvalvontatehtävissä merkittävästi toisenlaiset toimivaltuudet kuin vartijalla on yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain mukaan vartioimistehtävissä. Tätä merkittävästi laajemmat järjestyksenvalvojan toimivaltuudet tarkoittaisivat perustuslain vastaista poliisitoiminnan osittaista yksityistämistä, mikä ei perustuslakivaliokunnan mielestä ole myöskään asiallisesti toivottavaa oikeusvaltiossa.

Perustuslakivaliokunnan lausunnosta ilmenee, että järjestyksenvalvojan oikeuksien järjestyksenvalvontatehtävissä tulee edellä esitetyn mukaisesti rajautua henkilön paikalta poistamiseen, kiinniottamiseen ja turvallisuustarkastuksen toimittamiseen kiinnioton yhteydessä. Tämä merkitsee ensiksikin sitä, että lakiehdotuksen 23 §:n 2 momentin viittaussäännöksen tarkoittaman, järjestyksenvalvojista annetun lain 7 §:n 3 ja 4 momenttiin perustuvan säilöönottomahdollisuuden poistaminen on edellytys lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisympäristössä. Paikalta poistaminen puolestaan voi tulla kysymykseen ainoastaan sen kaltaisilla edellytyksillä kuin kyseisen lain 7 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädetään. Tämän momentin 3 kohdan mukainen paikalta poistaminen sen sijaan tarkoittaisi poliisin toimivaltuuksille hyvin ominaisen, yksittäistapauksessa jokaista velvoittavan käskyvallan (vrt. poliisilain [493/1995] 26 §) perustamista järjestyksenvalvojalle, mitä ei perustuslain 124 §:n takia voida säätää tavallisessa laissa. Kiinniottamisvaltuuksien ja kiinniottotarkastuksen osalta perustuslakivaliokunta ei pidä mahdollisena, että järjestyksenvalvojan oikeudet olisivat niissä toisenlaiset kuin vartijan vastaavat toimivaltuudet vartioimistehtävissä.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta hallintovaliokunta ehdottaa 23 §:n 2 momentin

hyväksymistä näin kuuluvana: "Järjestyksenvalvontatehtäviä suorittavan järjestyksenvalvojan toimivaltuudet määräytyvät järjestyksenvalvojista annetun lain nojalla. Järjestyksenvalvojalla ei kuitenkaan ole järjestyksenvalvojista annetun lain 6 §:ssä, 7 §:n 1 momentin 3 kohdassa, 7 §:n 3 ja 4 momentissa eikä 8 §:ssä (poist.) tarkoitettuja toimivaltuuksia. *Järjestyksenvalvojalla on järjestyksenvalvojista annetun lain 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua kiinniotto-oikeutta käytäessään oikeus tarkastaa kiinni otettu ja hänen mukanaan olevat tavarat sen varmistamiseksi, ettei kiinni otetulla ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla hän voi aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille. Järjestyksenvalvojalla on oikeus ottaa pois tarkastuksessa tavatut vaaralliset esineet tai aineet. Poisotetut esineet ja aineet on luovutettava viipymättä poliisille.*"

Pykälän 2 momentissa tässä laissa tarkoitettujen järjestyksenvalvojan ensimmäisen asteen toimivaltuudet rajautuvat paikalta poistamiseen, kiinni ottamiseen ja turvallisuustarkastuksen tekemiseen sekä siihen liittyen tiettyjen esineiden ja aineiden poisottamiseen. Voimakeinojen käytöstä toisen asteen toimivaltuuksina edellä mainittujen toimivaltuuksien käytön yhteydessä säädetään 23 §:n 2 momentin perusteella järjestyksenvalvojista annetun lain 9 §:ssä.

2. Laki rikoslain muuttamisesta

Johtolause. Valiokunta ehdottaa johtolauseeseen rikoslain muutoksista johtuvat muutokset.

2 a luku. Sakosta, muuntorangaistuksesta ja rikesakosta

9 §. Rikesakkoseuraamukset. Valiokunta ehdottaa 9 §:n 3 momenttiin tehtäväksi rikoslain muutoksesta 515/2002 johtuvat muutokset. Lisäksi vähäisyyttä koskeva maininta ehdotetaan siirrettäväksi järjestykselakiehdotuksen 18 §:n rikosnime huomioon ottaen parempaan paikkaan.

17 luku. Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

13 §. Ikkivalta. Lakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa 13 §:n 1 kohdan

muuttamista siten, että häiriön aiheuttaminen virantoimituksen yhteydessä muualla kuin yleisellä paikalla tulisi myös rangaistusuhan alaiseksi.

3. Laki rangaistumääräysmenettelystä annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Johtolause. Hallintovaliokunta ehdottaa 3. lakiehdotuksen johtolauseeseen täsmentämistä seuraavasti: "...*muutetaan* rangaistumääräysmenettelystä 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetun lain (692/1993) 1 §:n 1 momentti, *sellaisena kuin se on laissa 973/2001*, seuraavasti:".

11. Laki järjestyksenvalvojista annetun lain (poist.) muuttamisesta

Yleistä

Perustuslakivaliokunnan kannan mukaisesti järjestyksenvalvojan kiinniottamisvaltuuksien ja turvallisuustarkastuksen toimittamisvaltuuksien tulee järjestyksenvalvontatehtävissä olla samantaiset kuin vartijan vastaavat valtuudet ovat vartioimistehtävissä. Perustuslakivaliokunnan mielestä tämä kannanotto puoltaa sitä lakisysteemaattista ratkaisua, että esityksessä tarkoitetut järjestyksenvalvontatehtävät säännellään kokonaisuudessaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa.

Hallintovaliokunta toteaa, että hallituksen esityksessä valitun lakisysteemaattisen ratkaisun keskeisimpänä perusteena on ollut se, että on haluttu säilyttää edelleenkin selvä tehtäväperusteinen ero yksityisten turvallisuuspalvelujen ja järjestyksenvalvojatoiminnan välillä, vaikkei vartioimisliikkeen vartijan ja järjestyksenvalvojan (erityisesti järjestyslaissa tarkoitetun järjestyksenvalvojan) toimivaltuuksissa tosiasiallisesti olekaan merkittäviä eroja.

Vartioimisliike ei saa lähtökohtaisesti ottaa vastaan toimeksiantoa, joka sisältää sitoumuksen ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta (laki yksityisistä turvallisuuspalveluista 9 §:n 1 momentti). Vartioimisliikkeen normaalissa toiminnassa on siten kyse lähinnä toimeksiantajan

oman turvallisuuden (toimeksiantajan omaisuuden vartioiminen, toimeksiantajan ja/tai sen henkilöstön henkilökohtaisen koskemattomuuden suojaaminen, toimeksiantajaan kohdistuneiden rikosten paljastaminen) ylläpitämisestä.

Järjestyksenvalvojan tehtävänä on ylläpitää järjestystä ja turvallisuutta sekä estää rikoksia ja onnettomuuksia siinä tilaisuudessa tai sillä alueella, jonne hänet on asetettu järjestyksenvalvojaksi (laki järjestyksenvalvojista 2 §:n 2 momentti). Vaikkei kysymys olekaan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä, järjestyksenvalvojan toiminnalla on tilaisuus- tai aluekohtaista yleisempää merkitystä. Toiminta ei tapahdu pelkästään toimeksiantajan omassa intressissä, vaan sillä ylläpidetään toimeksiantajien asiakkaiden tms. turvallisuutta, josta toimeksiantaja on oikeutettu tai velvollinen huolehtimaan.

Varsinaisen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen kuuluu viranomaisille.

Edellä olevan perusteella hallintovaliokunta on valinnut hallituksen esitykseen sisältyvän linjan järjestyksenvalvojien toimivaltuuksien perustamiselle järjestyksenvalvojista annettuun lakiin. Järjestyslaissa tarkoitettujen järjestyksenvalvojien toimivaltuudet ovat järjestyslaissa asetetuina rajoituksin järjestyksenvalvojista annetun lain itsenäisten toimivaltuussäännösten mukaiset.

Samalla järjestyksenvalvojista annetun lain järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamista koskevat säännökset ehdotetaan jäljempänä yhdenmukaistettaviksi yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain vartijaksi hyväksymisen peruuttamista koskevien säännösten kanssa ja järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen väliaikaisesta peruuttamisesta ehdotetaan säädettäväksi yhdenmukaisesti vartijaksi hyväksymisen väliaikaisen peruuttamisen kanssa.

7 §. Henkilön poistaminen, kiinniottaminen ja säilöissäpito. Hallintovaliokunta ehdottaa 7 §:n 3 momentin ilmauksen "sisäisestä turvallisuudesta vastaavan ministeriön" muuttamista muotoon "sisäasiainministeriön".

10 §. Järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen. Hallintovaliokunta ehdottaa 10 §:n 1 ja 2 momentin hyväksymistä näin kuuluvana: "Järjestyksenvalvojaksi saadaan hyväksyä tehtävään sopiva täysivaltainen henkilö, joka on saanut sisäasiainministeriön määrittämän koulutuksen. Järjestyksenvalvojaksi hyväksyy hakijan kotikunnan poliisilaitos enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. (Poist.)"

Tilaisuuden laajuus ja luonne huomioon ottaen sekä muusta erityisestä syystä tilaisuuden toimeenpanopaikan poliisilaitos voi hyväksyä järjestyksenvalvojaksi yksittäiseen tilaisuuteen myös henkilön, jolla ei ole 1 momentissa tarkoitettua koulutusta. "

Lisäksi valiokunta ehdottaa 10 §:n 3 momentin siirtämistä osin muutettuna lain 10 a §:n 3 momentiksi.

10 a §. Järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttaminen. (Uusi). Hallintovaliokunta ehdottaa 10 a §:n hyväksymistä näin kuuluvana: "Sen poliisilaitoksen, jonka toimialueeseen järjestyksenvalvojan kotikunta kuuluu, on peruutettava järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen, jos järjestyksenvalvoja sitä pyytää.

Järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen voidaan peruuttaa kokonaan tai määräajaksi, jos:

- 1) järjestyksenvalvoja ei enää rehellisyytensä, luotettavuutensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa puolesta ole sopiva järjestyksenvalvojaksi;
- 2) järjestyksenvalvoja on lainvoimaisella tuomiolla tuomittu sellaisesta rikoksesta, joka osoittaa hänen olevan sopimaton tehtäväänsä, tai hän on tahallaan menetellyt järjestyksenvalvojana olennaisesti virheellisesti; tai
- 3) järjestyksenvalvoja on olennaisesti rikkonut järjestyksenvalvojaksi hyväksymiseen liitettyjä ehtoja ja rajoituksia.

Poliisilaitos voi 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa hyväksymisen peruuttamisen sijasta antaa järjestyksenvalvojalle varoituksen, jos hyväksymisen peruuttaminen olisi oloihin nähden kohtuutonta. "

10 b §. Järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen väliaikainen peruuttaminen. (Uusi). Hallintovaliokunta ehdottaa 10 b §:n hyväksymistä näin kuuluvana: "Päällystään kuuluva poliisimies voi väliaikaisesti peruuttaa järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen, jos poliisin tietoon on tullut seikkoja, jotka todennäköisesti johtavat järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamiseen.

Jos järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen on peruutettu tai järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen väliaikaiseen peruuttamiseen on edellytykset, poliisimies voi ottaa järjestyksenvalvojakortin haltuunsa sen luovuttamiseksi päällystään kuuluvalla poliisimiehelle, jonka on 14 päivän kuluessa päätettävä, peruutetaanko järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen väliaikaisesti. Poliisimies voi ottaa järjestyksenvalvojakortin haltuunsa myös silloin, kun järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen on peruutettu. Järjestyksenvalvojakortin pois ottamiseksi voidaan tehdä henkilötarkastus sen estämättä, mitä pakkokeinolain (450/1987) 5 luvun 10 §:ssä säädetään.

Järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen väliaikaisesta peruuttamisesta on ilmoitettava heti järjestyksenvalvojan kotikunnan poliisilaitokselle. Päätös, jolla järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen on väliaikaisesti peruutettu, on voimassa enintään kolme kuukautta. Se poliisilaitos, jonka toimialueeseen järjestyksenvalvojan kotikunta kuuluu, voi jatkaa päätöksen voimassaoloa enintään kuudella kuukaudella kerrallaan, jos järjestyksenvalvojaa epäillään rikoksesta, joka todennäköisesti johtaa järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamiseen."

11 §. Järjestyksenvalvojan tunnus ja kortti. Hallintovaliokunta ehdottaa 11 §:n ilmauksen "sisäisestä turvallisuudesta vastaavan ministeriön" muuttamista muotoon "sisäasiainministeriön".

13 §. Tarkemmat säännökset ja määräykset. Hallintovaliokunta ehdottaa 7 §:n 2 momentin hyväksymistä näin kuuluvana: "Sen lisäksi, mitä edellä säädetään, sisäasiainministeriö voi antaa asetuksella tarkempia säännöksiä 7 §:ssä säädetystä säilöissäpidosta ja siihen käytettävistä ti-

loista, 8 §:ssä säädetyn tarkastuksen suorittamisesta, haltuun otettujen esineiden ja aineiden säilyttämisestä, voimakeinojen käyttämisestä, voimankäyttövälineistä sekä järjestyksenvalvojan koulutuksesta ja järjestyksenvalvojaksi hyväksymisessä noudatettavasta menettelystä."

Lakialoite LA 164/2002 vp

Koska lakialoitteeseen sisältyvä lakiehdotus vaatii vielä jatkovalmistelua, valiokunta ehdottaa lakialoitteen hylkäämistä (*Valiokunnan lausumaehdotus*). Valiokunta katsoo, että sääntelyn sijoittaminen järjestyslain sijasta kokoomislakiin saattaisi olla luontevampaa.

Säättämisyjärjestys

Perustuslakivaliokunta esittää lausuntonaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, 1. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan sen 7 §:n 3 momentista ja 23 §:n 2 momentista tekemät valtiosääntöoikeu-

delliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon. Koska hallintovaliokunta on asianmukaisesti ottanut huomioon valtiosääntöoikeudelliset huomautukset, lakiehdotukset voidaan säätää tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 4.—10. ja 12. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomina,

että 1.—3. ja 11. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset),

että lakialoite LA 164/2002 vp hylätään ja

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Järjestyslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 ja 2 §
(Kuten HE)

2 luku

Järjestyksen ja turvallisuuden vaarantamisen sekä häiriön aiheuttaminen

3 ja 4 §
(Kuten HE)

5 §

Vaaran estäminen

(1 mom. kuten HE)
(2 mom. *poist.*)

6 §

Mainostaminen ja kuulutukset

(1 mom. kuten HE)

Viranomaisen yleisesti nähtäville asettaman (poist.) julkisen kuulutuksen tai tiedonannon luvaton poistaminen tai turmeleminen on kielletty.

7 §

Muu häiriötä aiheuttava toiminta

Seksuaalipalvelujen ostaminen ja maksullinen tarjoaminen yleisellä paikalla (poist.) on kielletty. *Seksuaalipalvelulla tarkoitetaan tässä laissa rikoslain (39/1889) 20 luvun 10 §:n 1 momentissa määriteltyä sukupuoliyhteyttä sekä siihen rinnastettavaa seksuaalista tekoa. Rangastus seksuaalipalvelujen ostamisesta alle 18-vuotiaalta säädetään rikoslain 20 luvun 8 §:ssä.*

(2 mom. kuten HE)

Esitysten järjestäminen yleisellä paikalla on kielletty, jos se on lainvastaista taikka siitä aiheutuu vaaraa terveydelle, vahinkoa omaisuudelle tai huomattavaa häiriötä yleiselle järjestykselle. Yleisten kokousten ja yleisötilaisuuksien järjestämisestä säädetään kokoontumislaisissa (530/1999).

8 §

(Kuten HE)

3 luku

Kielletyt esineet ja aineet

9 §

Vaaralliset esineet

(1 mom. kuten HE)

Teleskooppipatukan kauppa on kielletty, jollei luovutuksen saajana ole yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa (282/2002) tarkoitettu vartioimisliike tai vartijan erityisen voimankäyttökoulutuksen järjestäjä. Teleskooppipatukan hallussapito yleisellä paikalla ja yleisellä paikalla olevassa kulkuneuvossa on kielletty, jollei hallussapitäjänä ole yksityisistä turvallisuuspalveluista annetussa laissa tarkoitettu vartija tai tämän lain 22 §:ssä tarkoitettu järjestyksenvalvoja työtehtävässään taikka jollei hallus-

sapitoon ole teleskooppipatukan luovuttamiseen liittyvää hyväksyttävää syytä tai jollei 12 §:ssä muuta säädetä.

(3 mom. kuten HE)

10—13 §

(Kuten HE)

4 luku

Eläimet

14 §

Koirakuri

Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden säilymiseksi koiran omistajan tai haltijan on:

(1 kohta kuten HE)

2) pidettävä huolta, ettei koira pääse yleiselle uimarannalle, lasten leikkipaikaksi varatulle alueelle, toriaikana torille, kuntopolulle tai muulle sen kaltaiselle juoksuradalle *kytkemättömänä*, yleiseen käyttöön kunnostetulle ladulle tai urheilukentälle, jollei se ole erikseen sallittua;

(3 kohta kuten HE)

(2—4 mom. kuten HE)

15 §

(Kuten HE)

5 luku

Seuraamukset

16 §

(Kuten HE)

17 §

Vaarallisia esineitä koskevien säännösten rikkominen

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Joka *tahallaan* 9 §:n vastaisesti pitää hallussaan vaarallista esinettä, on tuomittava 1 mo-

mentissa mainitusta teosta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

18 §

Toisen vahingoittamiseen soveltuvia esineitä tai aineita koskevien säännösten rikkominen

Joka tahallaan 10 §:n vastaisesti pitää hallussaan toisen vahingoittamiseen soveltuvaa esinettä tai ainetta taikka *tahallaan* 11 §:n vastaisesti luovuttaa toisen vahingoittamiseen soveltuvan esineen, on tuomittava *toisen vahingoittamiseen soveltuvia esineitä tai aineita koskevien säännösten rikkomisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

19 §

Rikesakko

Rikesakosta seuraamuksena 16 §:ssä tarkoitetusta järjestyksirikkomuksesta ja *vähäisestä* 18 §:ssä tarkoitettusta toisen vahingoittamiseen soveltuvia esineitä tai aineita koskevien säännösten (*poist.*) rikkomisesta säädetään rikoslain (*poist.*) 2 a luvun 9 §:n 4 momentissa ja 5 momentin nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksella.

20 §

(Kuten HE)

21 §

Menettämisseuraamus, hävittäminen ja pois ottaminen

Rikoksentekeväliseen sekä rikoksella tuotetun, valmistetun tai aikaansaadun taikka rikoksen kohteena olleen esineen tai omaisuuden valtiolle menetetyksi tuomitsemisesta säädetään rikoslain 10 luvussa.

Poliisi voi ottaa pois 9 tai 10 §:ssä tarkoitettua esineen tai aineen tai 13 §:ssä tarkoitettua aineen siltä, jonka hallussa se on. Pidättämiseen oikeutetulla virkamiehellä on oikeus todistettavasti hävittää 9 tai 10 §:ssä tarkoitettu esine tai

aine, joka voidaan takavarikoida, jos se on vähäarvoinen ja jos on ilmeistä, että tuomioistuimien tuomitsisi sen valtiolle menetetyksi. Päälystötöön kuuluvalla poliisimiehellä on oikeus todistettavasti hävittää myös 13 §:ssä tarkoitettu aine astioineen, jos aine astioineen on vähäarvoinen. (3 mom. kuten HE)

6 luku

Erinäiset säännökset

22 §

Järjestyksenvalvojan asettaminen

Kauppakeskuksen tai liikenneaseman sijaintipaikan taikka kulkuneuvon lähtöpaikan poliisilaitos voi paikan tai kulkuneuvon haltijan hakemuksesta antaa luvan asettaa kauppakeskukseen, liikenneasemalle tai joukkoliikenteen kulkuneuvon järjestyksenvalvojista annetussa laissa (533/1999) tarkoitettuja järjestyksenvalvoja *ylläpitämään poliisin apuna järjestystä ja turvallisuutta*, jos järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen ei muulla tavalla ole tarkoituksenmukaista sekä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sitä perustellusta syystä edellyttää. Järjestyksenvalvojen asettamiseen oikeuttavassa päätöksessä järjestyksenvalvojen toimialue on rajattava kauppakeskuksen tai liikenneaseman kiinteistön alueelle taikka kulkuneuvon ja tarvittaessa niiden välittömään läheisyyteen.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

23 §

Järjestyksenvalvontatehtävät

(1 mom. kuten HE)

Järjestyksenvalvontatehtäviä suorittavan järjestyksenvalvojan toimivaltuudet määräytyvät järjestyksenvalvojista annetun lain nojalla. Järjestyksenvalvojalla ei kuitenkaan ole järjestyksenvalvojista annetun lain 6 §:ssä, 7 §:n 1 momentin 3 kohdassa, 7 §:n 3 ja 4 momentissa eikä 8 §:ssä (*poist.*) tarkoitettuja toimivaltuuksia. *Järjestyksenvalvojalla on järjestyksenvalvojista*

annetun lain 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua kiinniotto-oikeutta käyttäessään oikeus tarkastaa kiinni otettu ja hänen hallussaan olevat tavarat sen varmistamiseksi, ettei kiinni otetulla ole hallussaan esineitä tai aineita, joilla hän voi aiheuttaa vaaraa itselleen tai muille. Järjestyksenvalvojalla on oikeus ottaa pois tarkastuksessa tavatut vaaralliset esineet tai aineet. Pois otetut

esineet ja aineet on luovutettava viipymättä poliisille.

(3—5 mom. kuten HE)

24 ja 25 §
(Kuten HE)

2.

Laki

rikoslain 2 a luvun 9 §:n ja 17 luvun 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
(poist.)

muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 2 a luvun 9 § ja 17 luvun 13 §, sellaisina kuin ne ovat, 2 a luvun 9 § laeissa 550/1999, 515/2002 ja 1094/2002 sekä 17 luvun 13 § laissa 563/1998, seuraavasti:

2 a luku

(5 mom. kuten HE)

Sakosta, muuntorangeistuksesta ja rikesakosta

9 §

Rikesakkorikkomukset

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Rikesakko voidaan säätää seuraamukseksi myös jätelaissa (1072/1993) säädetyn roskaamiskiellon vähäisestä rikkomisesta sekä kalastuslaissa (286/1982) säädetyn kalastuksenhoito- tai viehekalastusmaksun suorittamisen laiminlyönnistä taikka kyseisen maksun suorittamista osoittavan tosittien määrääjässä esittämisen laiminlyönnistä.

Rikesakko voidaan säätää seuraamukseksi myös järjestyslaissa (/) säädetystä järjestysrikkomuksesta sekä vähäisestä toisen vahingoittamiseen soveltuvia esineitä tai aineita koskevien säännösten (poist.) rikkomisesta.

17 luku

Rikoksista yleistä järjestystä vastaan

13 §

Ilkivalta

Joka

1) metelöimällä tai muulla sellaisella tavalla aiheuttaa häiriötä virantoimituksen yhteydessä muualla kuin yleisellä paikalla taikka yleisöltä suljetussa virastossa, toimistossa, liikkeessä tai tehtaassa tai muussa vastaavassa paikassa,

(2 ja 3 kohta kuten HE)

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä rangaistusta, *ilkivallasta* sakkoon.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

3.

Laki**rangaistusmääräysmenettelystä annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rangaistusmääräysmenettelystä 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetun lain (692/1993) 1 §:n 1 momentti, *sellaisena kuin se on laissa 973/2001*, seuraavasti:

Yleiset säännökset

1 §
 (Kuten HE)

Voimaantulosäännös
 (Kuten HE)

11.

Laki**järjestyksenvalvojista annetun lain (poist.) muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan järjestyksenvalvojista 22 päivänä huhtikuuta 1999 annetun lain (533/1999) 1 §:n 1 momentti, 7 §:n 3 momentti, 10 §, 11 §:n 1 momentti ja 13 §:n 2 momentti, *sellaisena kuin niistä on 10 § osaksi laissa 285/2002, sekä*
lisätään lakiin uusi 10 a ja 10 b § seuraavasti:

1 §
 (Kuten HE)

7 § (Uusi)

Henkilön poistaminen, kiinniottaminen ja säilöissäpito

Jos kiinni otettua ei voida viipymättä luovuttaa poliisille, järjestyksenvalvojalla on poliisin suostumuksella ja sisäasiainministeriön antamia ohjeita noudattaen oikeus pitää hänet säilössä enintään neljä tuntia kiinniottamisesta, kuitenkin enintään siihen asti kun tilaisuus on päät-

tynyt ja yleisö poistunut tai kun kiinniottamisen peruste on muutoin lakannut.

10 § (Uusi)

Järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen

Järjestyksenvalvojaksi saadaan hyväksyä tehtävään sopiva täysivaltainen henkilö, joka on saanut sisäasiainministeriön määrittämän koulutuksen. *Järjestyksenvalvojaksi* hyväksyy hakijan kotikunnan poliisilaitos enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. (Poist.)

Tilaisuuden laajuus ja luonne huomioon ottaen sekä muusta erityisestä syystä tilaisuuden toimeenpanopaikan poliisilaitos voi hyväksyä

järjestyksenvalvojaksi yksittäiseen tilaisuuteen myös henkilön, jolla ei ole 1 momentissa tarkoitettua koulutusta.

(3 mom. poist.)

10 a § (Uusi)

Järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttaminen

Sen poliisilaitoksen, jonka toimialueeseen järjestyksenvalvojan kotikunta kuuluu, on peruutettava järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen, jos järjestyksenvalvoja sitä pyytää.

Järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen voidaan peruuttaa kokonaan tai määräajaksi, jos:

1) järjestyksenvalvoja ei enää rehellisyytensä, luotettavuutensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa puolesta ole sopiva järjestyksenvalvojaksi;

2) järjestyksenvalvoja on lainvoimaisella tuomiolla tuomittu sellaisesta rikoksesta, joka osoittaa hänen olevan sopimaton tehtävänsä, tai hän on tahallaan menetellyt järjestyksenvalvojana olennaisesti virheellisesti; tai

3) järjestyksenvalvoja on olennaisesti rikkonut järjestyksenvalvojaksi hyväksymiseen liitetyjä ehtoja ja rajoituksia.

Poliisilaitos voi 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa hyväksymisen peruuttamisen sijasta antaa järjestyksenvalvojalle varoituksen, jos hyväksymisen peruuttaminen olisi oloihin nähden kohtuutonta.

10 b § (Uusi)

Järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen väliaikainen peruuttaminen

Päällystöön kuuluva poliisimies voi väliaikaisesti peruuttaa järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen, jos poliisin tietoon on tullut seikkoja, jotka todennäköisesti johtavat järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamiseen.

Jos järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen on peruutettu tai järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen väliaikaiseen peruuttamiseen on edellytykset, poliisimies voi ottaa järjestyksenvalvojakor-

tin haltuunsa sen luovuttamiseksi päällystöön kuuluvalla poliisimiehelle, jonka on 14 päivän kuluessa päätettävä, peruutetaanko järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen väliaikaisesti. Poliisimies voi ottaa järjestyksenvalvojakortin haltuunsa myös silloin, kun järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen on peruutettu. Järjestyksenvalvojakortin pois ottamiseksi voidaan tehdä henkilötarkastus sen estämättä, mitä pakkokeinolain (450/1987) 5 luvun 10 §:ssä säädetään.

Järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen väliaikaisesta peruuttamisesta on ilmoitettava heti järjestyksenvalvojan kotikunnan poliisilaitokselle. Päätös, jolla järjestyksenvalvojaksi hyväksyminen on väliaikaisesti peruutettu, on voimassa enintään kolme kuukautta. Se poliisilaitos, jonka toimialueeseen järjestyksenvalvojan kotikunta kuuluu, voi jatkaa päätöksen voimassaoloa enintään kuudella kuukaudella kerrallaan, jos järjestyksenvalvojaa epäillään rikoksesta, joka todennäköisesti johtaa järjestyksenvalvojaksi hyväksymisen peruuttamiseen.

11 § (Uusi)

Järjestyksenvalvojan tunnus ja kortti

Tämän lain mukaisesti järjestyksenvalvojaksi asetetulla henkilöllä tulee tehtävää suorittaessaan olla sisäasiainministeriön vahvistama näkyvä tunnus. Muulla henkilöllä ei ole oikeutta tämän tunnuksen käyttämiseen.

13 § (Uusi)

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Sen lisäksi, mitä edellä säädetään, sisäasiainministeriö voi antaa asetuksella tarkempia säännöksiä 7 §:ssä säädetystä säilöissäpidosta ja siihen käytettävistä tiloista, 8 §:ssä säädetyn tarkastuksen suorittamisesta, haltuun otettujen esineiden ja aineiden säilyttämisestä, voimakeinon käyttämisestä, voimankäyttövälineistä sekä järjestyksenvalvojan koulutuksesta ja järjestyk-

senvalvojaksi hyväksymisessä noudatettavasta menettelystä.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että erikseen valmistellaan eduskunnalle antamista varten lakiehdotus koskien rangaistuksen uhalla

sen kieltämistä, että naamioituneena mielenosoituksessa taikka muulla tavalla naamioituneena esiintymällä voidaan yleistä järjestystä häiritä tai turvallisuutta vaarantaa.

Helsingissä 11 päivänä helmikuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Väistö /kesk
vpj. Pertti Turtiainen /vas
jäsen. Janina Andersson /vihr
Nils-Anders Granvik /r
Rakel Hiltunen /sd
Lauri Kähkönen /sd
Kari Kärkkäinen /kd
Paula Lehtomäki /kesk

Pekka Nousiainen /kesk
Aulis Ranta-Muotio /kesk
Pekka Ravi /kok
Petri Salo /kok
Arto Seppälä /sd
Marja Tiura /kok
vjäs. Pertti Hemmilä /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.